

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

VURDERINGSINNLEVERING

Emnekode: LU2-PEL415

Emnenavn: Pedagogikk og elevkunnskap 2b 5-10

Vurderingsform: Bacheloroppgave

Kandidatnr: 218 Eli Nesse

Leveringsfrist: 16.05.2014

Ordinær eksamen eller kontinuasjon: Ordinær

Fagansvarlig: Katrine Huglen

Bacheloroppgave

«OM IGJEN»

-En undersøkelse i valgfaget design og redesign

Eli Nesse Jacobsen

Glu3 5-10

2014

Sammendrag

Målet med forskningen min var å legge opp til et undervisningsopplegg som kan være et eksempel på hvordan en kan legge opp og bedre undervisningen i valgfaget design og redesign. Jeg ønsket å se om jeg oppnådde formålet med faget som er at elevene i arbeid med redesign blir mer miljøbevisste. Jeg delte undervisningsopplegget inn i tre faser. Først ville jeg undervise i begrepene redesign og gjenbruk sett i et miljøperspektiv. Da ønsket jeg å bruke dialog med elevene for å reflektere i sosial samhandling, der språket ble brukt som en viktig redskap. Så ville jeg gi elevene en praktisk oppgave der de laget bøker av forkasta materiell, som her var tapet. Teknikken de brukte var japansk bokbinding. Da elevene gjennomførte det praktiske arbeidet, utviklet jeg min egen praksis ved å veilede elevene underveis. Til slutt skulle elevene skrive dokumentasjon/logg til det praktiske arbeidet, der de både reflekterte rundt det estetiske, men og refleksjon rundt begrepene redesign og gjenbruk sett i et miljøperspektiv.

Proessen under hele oppgaven var like viktig som selve produktet elevene laget. Det var både fordi elevene skulle reflektere rundt det estetiske ved å bruke forkasta materiell slik at de så at ting har en verdi, men og fordi en skulle reflektere for å nå målet med å bli mere miljøbevisste.

Jeg valgte å legge opp undervisningsopplegget etter sosiokulturelt læringsperspektiv og Vygotskij. Der kunnskap oppstår i sosial samhandling, med språket som viktigste redskap. Jeg prøvde under veiledning av elevene å være et støttende læringsstilas som kunne være til hjelp for at de skulle utvikle seg utover sin nærmeste utviklingssone.

Jeg presenterer formålet med valgfaget design og redesign som er hentet fra læreplanverket (Utdanningsdirektoratet, u.å.). Der står det blant annet at ved å benytte og videreutvikle forkastede produkter og materiell kan bidra til å skape forståelse for at det vi omgir oss med har en verdi, som videre kan bidra til å utvikle miljøbevissthet.

Jeg har brukt en artikkel av Jan Michl for å belyse begrepet: Redesign. Der skriver Michl (2001) at begrepet blir brukt i betydning av forandring av eksisterende produkt. Og jeg har også sett på ei bok om gjenbruksdidaktikk av Ingvard Bråten og Åsa Kvalbein, som definerer tydelig begrepene redesign, gjenbruk og resirkulering.

En viktig del av oppgaven min var at elevene brukte loggbok som hjelpemiddel for refleksjon og dokumentasjon. Her kunne jeg og legge føringer til hva elevene skulle reflektere om, som

ga meg data til å få svar på problemstillingen min. For å finne stoff til teorikapittelet om loggbok brukte jeg et essay fra artikkelsamling fra HSH av Katrine Borgenvik, og en masteroppgave fra høyskolen i Telemark av Erling Nesse.

Metoden jeg valgte å bruke i forskningen min var aksjonslæring. Ifølge Postholm og Jacobsen (2012) er målet med aksjonslæring er at en skal se på hvordan situasjonen er her og nå, og hvordan en ønsker at den skal være. Målet er å utvikle sin egen praksis ved å se hva som fungerer og ikke fungerer, og dermed kan ta med seg erfaringer og sette inn tiltak.

Senere i oppgaven presenterer jeg datamaterialet fra undervisningen, det praktiske arbeidet, og noen direkte sitater fra sentrale funn i tilknytting til elevenes logg og dokumentasjon. Deretter drøfter jeg observasjonene og konkluderer til slutt.

Forskningen min var vellykket. Undervisningsopplegget fungerte bra selv om jeg ville gjort små endringer til neste gang. Elevene fikk godt læringsutbytte både når det gjaldt praktisk arbeid med japansk bokbinding, men og når det gjaldt å reflektere og sette egne ord på begrepene redesign og gjenbruk sett i et miljøperspektiv.

Innhold

Sammendrag.....	3
Innledning	7
Teori.....	9
Læreplanverket	9
Jan Michl – On seeing design as redesign.....	9
Gjenbruk fører til meir miljøbevisste elever	10
Loggbok er et hjelpemiddel for refleksjon og dokumentasjon.....	12
Lev Vygotskij–Sosiokulturell teori.....	13
Sosial samhandling.....	13
Den nærmeste utviklingsonen.....	14
Støttende læringstillas	14
Metode.....	15
Aksjonslæring	15
Kjennetegn for metoden	15
Begrunnelse for metodevalget	16
Metodens sterke og svake sider	16
Valg av informanter.....	16
Forutsetninger før aksjonslæringen startet.....	17
Gangen i aksjonslæringen.....	17
Vurdering av resultat	18
Presentasjon av data	18
Undervisning om begrepene: Redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv	18
Praktisk gjennomføring	19
Bilder av ferdige produkt	21
Arbeid med dokumentasjon/loggbok	22
Analyse og sammenhenger.....	24

Drøfting.....	24
Undervisning om begrepene: Redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv	24
Praktisk gjennomføring	26
Arbeid med dokumentasjon/loggbok	27
Konklusjon	29
Litteraturliste.....	31
Vedlegg I.....	32
Vedlegg II	33
Vedlegg III	34

Innledning

Jeg vil i denne bacheloroppgaven fokusere på undervisning i valgfaget design og redesign. Valgfaget er et nytt valgfag på ungdomskolen, og jeg ønsket å se om man kan lage et undervisningsopplegg som oppnår formålet med faget, som er å styrke miljøbevisstheten hos elevene. Jeg ser det som viktig at et undervisningsopplegg i faget ikke kun er å produsere produkter av gjenbruksmateriell, men og inneholder undervisning som fører til begrepsforståelse av begrepene redesign og gjenbruk sett i et miljøperspektiv, og ikke minst elevenes refleksjoner rundt dette, der loggbok blir et viktig verktøy.

Det har de siste årene vært et stort fokus på miljøvern. Både styresmaktene i inn og utland har blitt bevisste på forurensing å klima. Dette gjør at det er svært aktuelt å skape gode holdninger rundt miljøet og forbrukersamfunnet for samfunnet vårt. Og ungdommer er ei gruppe man kan ta tak i når det gjelder å skape gode holdninger, fordi de er fremtiden vår.

Med begrepet redesign menes at man bruker ting og materiell på ny, der man også kan vektlegge nytenkning ved å lage nye gjenstander av forkasta materiell. Med miljøbevissthet menes at man har gode holdninger til hva som er ressursbesparende som dermed fører til mindre forurensning noe som er positivt i et natur- og miljøvernperspektiv.

For å se om jeg kan oppnå formålet i valgfaget design og redesign, vil jeg teste ut og gjennomføre et undervisningsopplegg der jeg bruker aksjonslæring som metode, som er et ledd i pedagogisk utviklingsarbeid. Og ved å gjennomføre undervisningsopplegget vil jeg utvikle min egen praksis. For å oppnå målet tror jeg det er selve prosessen gjennom hele undervisningsopplegget som er viktig for elevenes læringsutbytte, og ikke bare selve produktet de lager. Og på bakgrunn av dette har jeg lagt opp undervisningen slik jeg har gjort. Problemstillingen er som følgende:

Hvordan arbeide med redesign for å styrke miljøbevisstheten hos elevene ved å gjennomføre et undervisningsopplegg der en lager bok av forkasta materiell?

Hypotesen min er at elever *kan* bli mer miljøbevisste ved å arbeide med redesign. Jeg tror at hvis jeg underviser elevene i begrepene redesign og gjenbruk sett i ett miljøperspektiv, vil det føre til at de blir mer bevisste på hva som er grunnen til at vi bruker ting om igjen. Og at de gjennom å lage et produkt av forkasta materiell vil se at ting kan få en høyere verdi av at de lager noe nytt som de syntes er fint. Men det viktigste tror jeg blir at elevene må reflektere

over både prosess og produkt, gjennom å lage ei loggbok der jeg som underviser lager ei oppskrift på hva som skal reflekteres rundt.

Jeg har organisert oppgaven min slik at en først får vite hva læreplanverket sier om formålet med valgfaget design og redesign. Det er for å se at formålet med faget er at elevene skal individuelt og sammen med andre i arbeid med redesign bli mer miljøbevisste. Og så blir det et innblikk i hva som menes med begrepene redesign og gjenbruk sett i et miljøperspektiv, for å få en begrepsavklaring fra ulike personer. Videre vil jeg si noe om loggbok som et verktøy for refleksjon for å få avklart hvor viktig dette er i en formgivingsprosess, men ikke minst for å belyse hvor viktig det er at læreren lager en «oppskrift på logg» tilpasset hver oppgave. Så vil jeg presentere teori om undervisning i et sosiokulturelt læringsperspektiv fordi jeg har lagt opp undervisningsopplegget etter dette perspektivet. Det er fordi jeg vil bruke dialog med språket som redskap, og for at jeg kan veilede elevene som en mer kompetent.

Videre vil jeg presentere datamateriell fra forskingen min, der jeg beskriver ulike observasjoner underveis under gjennomføringen av undervisningsopplegget. Samt noen direkte sitat fra sentrale funn fra elevenes logger som har betydning for om hvorvidt jeg fant svar på problemstillingen min. Jeg vil så drøfte datamateriale og komme frem til en konklusjon for og forhåpentligvis kunne ta med meg videre egne erfaringer som blir viktig for meg videre i arbeid som grunnskolelærer.

Teori

I dette kapittelet vil aktuell teori med tanke på problemstillingen bli behandlet. Jeg har valgt å trekke frem det læreplanverket sier om formål og kompetansemål i faget *Design og redesign*.

Videre vil det bli trukket fram viktige momenter som Jan Michl skriver om redesign.

Begrepene; gjenbruk og redesign er sentrale begreper i bacheloroppgaven, disse begrepene vil belyses av Ingvard Bråten og Åse Kvalbein. Det vil bli fokus på bruk av loggbok som hjelpemiddel for refleksjon og dokumentasjon, og for å belyse dette tema brukes et essay av Katrine Borgenvik fra artikkelsamling fra høyskolen Stord/Haugesund og ei masteroppgave fra høyskolen i Telemark skrevet av Erling Nesse.

Avslutningsvis tar jeg for meg læringssynet sosiokulturell teori og Lev Vygotskij og knytter funn i oppgaven min opp mot dette.

Læreplanverket

I læreplanen (Utdanningsdirektoratet, u.å.) for valgfaget design og redesign står det i formål med faget at valgfagene skal bidra til at elevene, hver for seg og i felleskap, styrker lysten til å lære og opplever mestring gjennom praktisk og variert arbeid. Det å benytte og videreutvikle forkastede produkter og materialer kan bidra til å skape forståelse for at det vi omgir oss med har en verdi. Dette bidrar til å utvikle miljøbevissthet ved å rette søkelyset mot den enkeltes rolle i forbrukersamfunnet lokalt og globalt. Valgfaget design og redesign skal legge til rette for at elevene får utvikle kreativitet, skaperglede og mestring, og at håndverk og kulturarv ivaretas. Dette skjer gjennom en designprosess der praktiske løsninger fra ide til ferdig produkt står sentralt. Arbeidet innebærer å planlegge, designe og fremstille et produkt ut fra egne ideer og sammen med andre.

Jan Michl – On seeing design as redesign

Michl (2001) skriver at begrepet redesign har den fordel at det inneholder selve ordet design, samtidig forteller det at designeren bygger videre på tidligere utført arbeid. Designere bygger alltid på andres arbeid, designerprosessen består i hovedsak i forbedring eller videreutvikling av tidligere løsninger. Begrepet redesign brukes i forskjellige designermiljøer.

Industridesignere har lenge benyttet ordet redesign, det brukes og innen business management teori og i det siste også innen web-design. Ordet her blir brukt i betydning av forandringer av kun eksisterende produkter og systemer. Design er like mye et kollektivt som det er et individuelt arbeid, man er både skaper og omskaper. Elevene bør få vite at det som teller ikke er hvorvidt en løsning kommer fra andre eller en selv, men hvor bra resultatet til slutt blir,

uansett hvorfra løsningene kommer. Det er produktet og ikke ideens opprinnelsessted som teller.

Michl (2001) mener det er viktig som lærer og ikke oppmuntre til en hysterisk holdning til kreativitet og originalitet, men å få elevene til å forstå og akseptere at man som skaper alltid, til en hver tid, uten unntak, begynner fra andre menneskers, designerløsninger, at man alltid bruker andres oppfinnelser.

Michl skriver (2001) at å se design som redesign er å se skaperen som omskaperen. Men dette fjerner på ingen måte

skaperen. Man kan riktignok

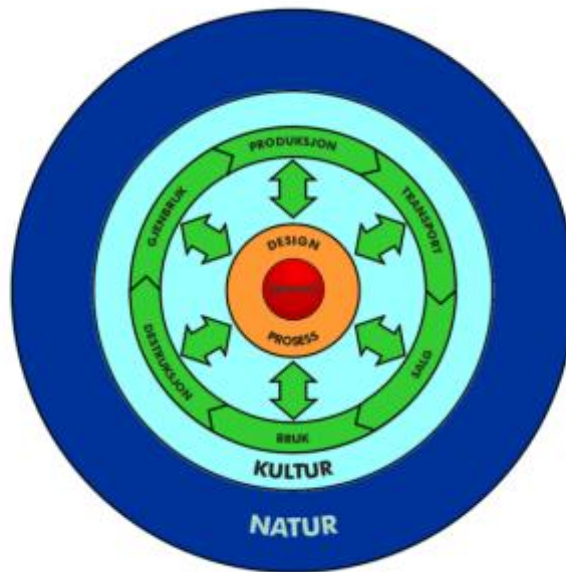
ikke være skaperen uten å

være omskaper. Men man

kan heller ikke være

omskaper uten å være

skaper.

Illustrasjon

hentet 16.11.2013 fra:

www.udir.no

Gjenbruk fører til mer miljøbevisste elever

Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer for at redesignbegrepet er blitt mye brukt de siste årene. Begrepet blir brukt innen flere fagtradisjoner, og det kan fort bli upresist om man blander kortene. Innen industridesign brukes begrepet når man ser på et allerede formgitt produkt og så vurderes det om en kan utforme det på en mer hensiktsmessig måte. Altså endre et produkt for å få et bedre produkt. Men i skolesammenheng er begrepet redesign gjerne brukt når elevene gir en stol et nytt strøk med maling eller å omforme melkekartonger til husmodeller.

Ifølge Bråten og Kvalbein (2014) er gjenbruk nest øverst i avfallspyramiden, og gjenbruk er en viktig og nyttig strategi som kan føre til mindre avfall. Gjenbruk er å bruke noe om igjen,

på nye måter og i andre sammenhenger. Når ting gjenbrukes sparer vi miljøet for avfall og forurensning i forbindelse med nyproduksjon.

Bråten og Kvalbein (2014) skriver at gjenbruk kan være at noen arver en genser av større søsken, at man fikser en gammel stol med litt maling og bruker den, eller et gammelt sengetøy som blir sydd om til barnekjoler, vaskefiller eller veves til filleryer. Det viktigste med gjenbruk er at man *bruker –ikke kaster*. At når man velger bruk i stede for kast, ser man verdien og mulighetene i tingene.

Bråten og Kvalbein (2014) legger og vekt på det er vanskelig å trekke klare linjer mellom hva som er forskjellen på gjenbruk, redesign og resirkulering. Kanskje man kan si at med begrepet gjenbruk vektlegger man at en ting blir brukt på ny, mens med redesign vektlegges mer nytenkning, og ved resirkulering vektlegges mest at materialet lever vider.

Bråten og Kvalbein (2014) mener at gjennom å bruke ting i en formingssammenheng kan elevene erfare at ting er mer enn noe vi bare bruker og forbruker, men en ressurs med høy verdi. Refleksjon rundt estetikk kan være med på å skape bevissthet om hvordan man blir påvirket av motebildet. Gjennom at elevene selv får arbeide med estetiske virkemidler kan de få en økt trygghet på sine egne vurderinger av hva de opplever som fint. På den måten kan de påvirkes til å la være å hive seg på en hver motebølge som igjen skaper kjøpepress og høyt forbruk.

Ifølge Bråten og Kvalbein (2014) kan ord skape holdninger. Det er viktig å huske på at begrepene vi bruker får betydning for holdningene vi formidler. Bruker vi positivt ladde ord vil det medvirke til å skape en positiv innstilling. Siden det varierer hvordan folk forholder seg til brukte materialer i vår kultur, er det viktig at vi som lærere velger ordene med omhu når vi ønsker å formidle at ting og materialer har verdi.

Når det gjelder arbeid med redesign og gjenbruk i skolen mener Bråten og Kvalbein (2014) at det er viktig at å ha fokus både på prosess og produkt. Fordi det er i prosessen læringen og opplevelsene ligger. Det er bra å dokumentere underveis. Da heves bevisstheten rundt det en arbeider med og gjør det tilgjengelig for andre, som bidrar til læring og utvikling. Pedagogisk dokumentasjonsarbeid blir et verktøy som både viser vei og bidrar til progresjon. I motsetning mener Michl (2001) at det er produktet som er det viktigste, og ikke prosessen og hvordan en kom frem til selve produktet. Hær må jeg si at jeg er enig med Bråten og Kvalbein om at når det gjelder arbeid med redesign er prosessen like viktig som produktet.

Bråten og Kvalbein (2014) mener det er viktig som pedagog å tenke gjennom hva som er motivet og målet for en læringsaktivitet. Er motivet å skape økt miljøbevissthet hos elevene? eller er man mest opptatt av at gjenbruksmaterialer skal fremme kreativitet hos elevene? Og i dette tilfellet, gjennom undervisningsopplegget jeg har gjennomført har motivet vært å skape økt miljøbevissthet hos elevene.

Loggbok er et hjelpemiddel for refleksjon og dokumentasjon

Refleksjon/dokumentasjon av prosessen blir en viktig del av oppgaven min. Kilder knyttet til dette temaet er et essay av Katrine Borgenvik fra artikkelsamling på HSH, og en masteroppgave fra høyskolen i Telemark skrevet av Erling Nesse. Haabesland og Vavik (2001) skriver at elevenes logg og skriftlig refleksjoner i mappe og perm skal først og fremst være en hjelp i dialog mellom elev og lærer, der siktemålet er å veilede for elevens videre skapende og estetiske utvikling. Å bruke dette i den grad det tjener målet.

Loggbok eller visuell dagbok som Katrine Borgenvik (2013) kaller dokumentasjonsmappa til et praktisk prosjekt, er et verktøy til refleksjon, for å støtte elevenes kreative, praktiske og estetiske kunnskapsutvikling. Målet med å dokumentere arbeidsprosessen og reflektere underveis og over selve produktet er for å trene opp blikket og språket, for å forbedre kunst og håndverksproduktene.

Borgenvik (2013) har argumentert for refleksjonens rolle i kunnskapsutviklingen, hun har nyttet Schøns begrep; refleksjon-i-handling og refleksjon over handling. Innenfor praktisk skapende arbeid med materialer er begge disse definisjonene viktige for å lage gode kunst og håndverksprodukter. Refleksjon-i-handling beskrives som en reflekterende dialog med materiale, basert på kunnskap, erfaring og intuisjon. Og på grunn av de utallige mulighetene man har i en skapende prosess, så vil valg man gjør underveis være viktige å reflektere over. Refleksjon-i-handling er derfor knyttet til eksperimentering. Refleksjon underveis gjør at man er oppmerksomt tilstede gjennom prosessen slik at man ser muligheter som oppstår underveis, både i planlagte og ikke planlagte resultat. Refleksjon over handling er og refleksjon over ferdig produkt. Da er det lurt å ta et steg tilbake, for å få perspektiv på situasjonen.

Ifølge Borgenvik (2013) er det viktig med en «oppskrift på logg», og viser videre til et forslag til et oppsett av hva loggboka bør inneholde. Hun påpeker at det er viktig at oppsettet er et utgangspunkt som må tilpasses hver enkelt oppgave. Borgenvik starter med at loggboka skal inneholde inspirasjonsmateriale, deretter ideutvikling og utprøvningsfase. Deretter vise praktisk kunnskap der en gjerne øver seg på teknikker, og så synliggjøre estetisk kunnskap

innen farge, form og komposisjon. Videre kommer refleksjon, gjerne egenrefleksjon for at eleven skal kunne beskrive sterke og svake sider ved eget produkt. Til slutt kommer vurdering, som en lærer/sensor utfører.

Erling Nesse (2005) skriver i masteroppgaven sin om dokumentasjonens rolle i formgivingsprosessen. Masteroppgava er skrevet ved høyskolen i Telemark. Her påstår Erling at både prosess og produkt er viktig, og at refleksjon og egenvurdering er sentrale begreper. Det sosiokulturelle perspektivet står sentralt i forhold til mappe, hvor man kan si at kunnskap blir konstruert i møtet mellom ny informasjon og det vi har erfart tidligere. Dokumentasjonen kan være arena for et bidrag til denne prosessen, der bevisstgjøring er nøkkelbegrep for å forstå prosessen hvor målet er læring.

Lev Vygotskij-Sosiokulturell teori

Tidligere var jeg inne på under formål med faget design og redesign at elevene skal lære i felleskap, og sammen med andre kunne planlegge, designe og fremstille et produkt. Solerød (2012) skriver at dette kan være å lære av hverandre i en sosial setting, eller ved hjelp av en voksen med mer kunnskaper enn eleven selv. Sett i et sosiokulturelt perspektiv er kunnskap noe som oppstår i et samspill mellom individet og det sosiale miljøet. Derfor vil det være naturlig å se læringen i valgfaget design og redesign i et sosiokulturelt perspektiv.

Solerød (2012) skriver at Lev Vygotskij (1896-1934) var en russisk psykolog som på 1920- og 1930-tallet uttrykte nye ideer og utviklet mye av tankegodset i den sosiokulturelle læringsteorien. Å uttrykke nye ideer på det pedagogiske området var vanskelig i hans hjemland, på grunn av politiske forhold i Sovjet, og førte til at han måtte uttrykke nye ideer svært begrenset og strengt sensurert. Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at fra ca. 1900-tallet har hans arbeider fått oppmerksomhet og utbredelse og vært basis for ny teoriutvikling i det pedagogiske feltet.

Sosial samhandling

Ifølge Solerød (2012) mente Vygotskij at utvikling er en sosialisering inn i en sammenheng med samspill og handlinger i en kommunikasjonskontekst. Mennesket er først og fremst avhengig av et sosialt miljø for å utvikle seg og lære. Altså at barnet er avhengig av menneskene i omgivelsene, og med samhandling med andre kan utvikle kunnskaper, ideer, holdninger og verdier. Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at den viktigste faktoren for læring er språk. Språket er et redskap for å uttrykke ideer og stille spørsmål, og gjennom

språket skape begreper og kategorier for tenkningen. Samtaler og utvekslinger mellom lærer og elever står derfor sentralt i læringsprosessen.

Den nærmeste utviklingsonen

Solerød (2012) skriver at Vygotskij har et dynamisk syn på menneskets utvikling. Han definerer utviklingssonen som avstand mellom det et individ kan prestere på egen hånd uten støtte, og det individet kan prestere med hjelp fra en voksen eller en annen mer kvalifisert person. I skolen vil man for eksempel si at læreren er den mer kompetente, da kan læreren hjelpe med å peke på kritiske faktorer, lage strukturer, prioriteringer i forhold til hva som er lurt å gå i gang med først, og ikke minst hjelpe med å holde motivasjonen og arbeidsmoralen oppe. Og Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at det er viktig at læreren alltid interesserer seg for elevens gryende utviklingsmuligheter og legger forholdene til rette slik at eleven kan ta i bruk sin nærmeste utviklingsone. Det er derfor viktig som lærer å kjenne elevenes nivå, og arbeide ut fra det, og tilpasse eleven.

Støttende læringstillas

Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at kjernetanken til Vygotskij var at læring skjer gjennom dialog og samhandling. Læreren kan stille spørsmål, gi hint og antydninger til eleven for å veilede, ikke gi fullstendige forklaringer og oppskrifter, men støtte opp under elevenes egne læringsforsøk. I en læringssammenheng er stillasbyggingen den prosessen som foregår når læreren eller en annen mer *kompetent andre* hjelper eleven til å nå ut over sitt aktuelle utviklingsnivå når det gjelder å løse et problem, eller utføre en handling.

Det er også viktig at et støttende læringsstillas føles trygt for eleven. Eleven må kunne prøve ut tidligere forståelse på et ukjent område, men det må ikke være fare for at eleven kan bli latterliggjort av verken lærer eller medelever.

Metode

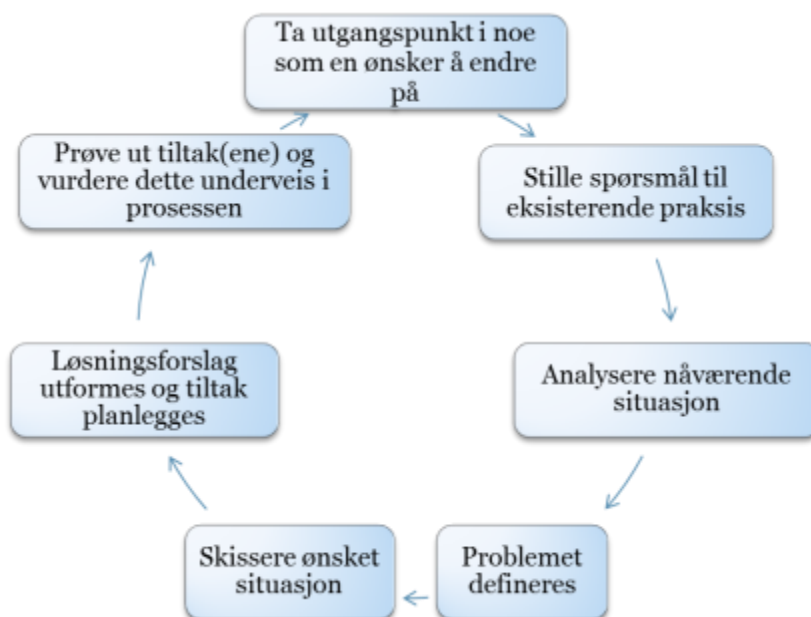
Aksjonslæring

Kjennetegn for metoden

Jeg har valgt å bruke aksjonslæring i arbeidet mitt. Dette er en kvalitativ metode som vil si at man bruker myke data som ble notert underveis i gjennomføringen av undervisningsopplegget i valgfaget design og redesign, etterpå ble notatene fortolket. I SNL (u.å.) står det at aksjonsforskning er forskning der resultatene brukes til å starte praktiske tiltak under medvirkning av forskeren selv.

Postholm og Jacobsen (2012) argumenterer for at aksjonslæring er at en lærer har et forskende blikk på egen praksis. Man lærer med utgangspunkt i aktivitetene som utspiller seg i klasserommet. Man stiller spørsmål til sin egen praksis som underviser, for så å ha som mål å gjøre forbedringer. Læreren stiller seg spørsmål før et planlagt undervisningsopplegg, reflekterer så over gjennomføringen, noe av opplegget forkastes gjerne, mens noe av den utprøvende aktiviteten tas med videre i bruk. Målet med aksjonslæringen er at den skal føre til at elevene får et større læringsutbytte.

Postholm og Jacobsen (2012) fremhever og det som står i Stortingsmelding nr.11 (2008-2009) at læreren også må samhandle i et faglig felleskap for kollektiv læring, slik at praksisen på hele skolen kan utvikles.

Illustrasjon av Kirsti Frugård, hentet fra Power Point presentasjon.

Begrunnelse for metodevalget

Grunnen til at jeg valgte denne metoden var at ved å gjennomføre aksjonslæring fikk jeg prøve ut et undervisningsopplegg. Da kunne jeg få innhente informasjon til problemstillingen min ved at jeg både innhentet informasjon ved å observere elevene under undervisningsopplegget, men også se på logg som elevene laget som dokumenterte formgivingsprosessen. Jeg kunne så analysere funnene mine fra undervisningsøkten og loggene, hvordan det gikk, og om elevene lærte noe. Til slutt kunne jeg trekke en konklusjon om undervisningsopplegget og gjennomføringen ble slik jeg hadde håpt. Og om det var et vellykka undervisningsopplegg som kan nyttes videre i valgfaget design og redesign.

Metodens sterke og svake sider

Metoden; aksjonslæring har både sterke og svake sider. Selv om du gjennom et undervisningsopplegg får erfare ved å innhente informasjon og får svar på spørsmål som du hadde som mål å finne ut av, og tiltak blir iverksatt og prøvd ut, så dannes *nye* spørsmål og slik blir det en kontinuerlig prosess som du aldri føler du blir helt «ferdig med». En annen svak side ved metoden kan være som i mitt tilfelle at en ikke kjenner elevene så godt, som Postholm og Jacobsen (2012) argumenterer for er det en fordel at læreren i eget klasserom kjenner elevenes historie og bakgrunn for all aktivitet som foregår der.

Styrken til aksjonslæring som metode er at læreren videreutvikler sin kunnskap om læringsarbeid, og videreutvikler sin egen praksis som igjen bidrar til at elevene lærer mer. Postholm og Jacobsen (2012) argumenterer og for at styrken i aksjonslæring er at personene i organisasjonen blir mer oppmerksomme på og kan nyttiggjøre seg av kunnskap og erfaringer som allerede foreligger.

Valg av informanter

Jeg valgte å gjennomføre et undervisningsopplegg i 9. Trinn på en ungdomsskole. Dette var av praktiske hensyn ettersom jeg skulle ha praksis der i tre uker. Jeg hadde også vært med på observasjon i denne elevgruppen som hadde design og redesign som valgfag i en tidligere praksisperiode. Jeg hadde god dialog med læreren til klassen, som var positiv til at jeg skulle gjennomføre et undervisningsopplegg der jeg gjennomførte aksjonsforskning. Design og redesign var et nytt valgfag da denne elevgruppen gikk i 8. Trinn, elevene har dermed erfaring med å jobbe med redesignoppgaver fra før, noe jeg så på som en fordel.

Elevene vil være anonymiserte i bacheloroppgaven min, da dette er svært viktig med tanke på forskningsetikk. Bacheloroppgaven min inneholder ingen identifiserende opplysninger, så da trenger jeg ikke å melde fra til SND-Meldeplikt og personvern. Men jeg valgte allikevel å

sende et informasjonsskriv til rektoren ved ungdomsskolen (vedlegg I), og et brev som elevene fikk med hjem til foreldrene (Vedlegg II).

Forutsetninger før aksjonslæringen startet

Det var ulike forutsetninger som kunne spille inn på forskingen min. Forutsetninger knyttet til meg som lærer var at jeg sitter på kunnskap i faget kunst og håndverk. Jeg har gått tre år på tegning, form og farge på videregående, og har gått Kunst og håndverk på glu1 og glu2 på grunnskolelærerutdanningen ved høyskolen Stord/Haugesund. Jeg interesserer meg derfor for form og farge. Videre har jeg stor interesse for redesign både fordi det er ressursbesparende, og det er spennende å være kreativ i forhold til materialer en har for hånden. Materialer som kan få nytt liv med et nytt utseende eller en ny funksjon. Jeg har også personlig positiv erfaring med bruk av dokumentasjon (loggbok) under og etter en formgivingsprosess som jeg vil tro kan spille positivt inn på undersøkelsen jeg skal gjennomføre.

Jeg laget eksempler på produktet elevene skulle arbeide mot, som var bøker av forkastede materiale, slik at de kunne finne inspirasjon i å se ulike design. Elevene skulle få gjennomføre et praktisk arbeid i redesign. Jeg lærte dem håndverksteknikken: Japansk bokbinding. Og for å lage bøker skulle de bruke tapetrester.

Gangen i aksjonslæringen

Jeg startet med å tenke gjennom hvordan jeg ville legge opp undervisningsopplegget. Først planla jeg å bruke tre undervisningsøkter, der hver økt var på to skoletimer. Jeg satte meg inn i hva det står på utdanningsdirektoratet sine sider om hva som er formålet med valgfaget design og redesign. Satte meg så inn i teori om dokumentasjon/loggbok slik at jeg kunne legge opp til å lage et undervisningsopplegg der jeg kunne legge føringer til elevene. Føringer som i denne sammenhengen knyttes til hva de skulle reflektere rundt i oppgaven for at jeg skulle få svar på problemstillingen i aksjonsforskningen. Målet var at elevene skulle se at man øker verdien på forkastet materiale ved å lage et nytt produkt gjennom redesign, og at de med refleksjon kunne se gevinsten det har i et miljøperspektiv.

Jeg laget en oppgavetekst der jeg hadde en kort begrepsavklaring på hva redesign og gjenbruk betyr, og en kort beskrivelse på hva som skulle bli produktet. Videre sto det i oppgaveteksten klare kriterier, samt fremgangsmåte til produktet og loggen. Se vedlegg III.

Jeg la opp undervisningsopplegget slik at jeg først gikk gjennom oppgaveteksten. Jeg startet med å snakke med elevene om redesign og gjenbruk, og prøvde å få frem hvordan det har sammenheng med å være energi- og ressursbesparende sett i et miljøperspektiv. Måten jeg

valgte å introdusere begrepene på var gjennom dialog med elevene i klassen. Jeg spurte underveis hva de trodde menes med redesign, og i hvilken sammenheng har dette med miljø og gjøre, osv. Og fortalte også at jeg hadde vært på en Fargerik-butikk og fått mange tapetprøver som skulle kastes.

Så presenterte jeg det som skulle bli selve produktet, og at vi skulle arbeide med japansk bokbinding. Som inspirasjon hadde jeg med ferdige bøker for å vise ulike eksempler av produktet. Til slutt snakket vi litt om loggbok og hva innholdet skulle være. Elevene skulle samle på materialprøver og inspirasjonsmaterialet, for å ha med i loggen som skulle lages i den siste undervisningsøkten.

Vurdering av resultat

Aksjonsforskning er egentlig en metode som brukes i større sammenhenger og over tid, men her i min bacheloroppgave har jeg brukt den til et bittelite forsøk der jeg ser på utvikling i egen praksis. Det at aksjonsforskningen her har blitt utført i en svært begrenset periode, og at undervisningsopplegget ikke blir prøvd ut flere ganger der tiltak til forbedringer blir iverksatt, kan ha påvirket hvorvidt resultatene av undersøkelsen er pålitelige og troverdige. Men i den grad jeg selv har utviklet min egen praksis som lærer gjennom å stille spørsmål og reflektere på en så bevisst og strukturert måte, vil jeg si at resultatet er vellykka, og at jeg fikk svar på det jeg spurte om.

Presentasjon av data

Jeg vil her presentere datamaterialet ved et sammendrag av observasjonene, der jeg peker på de vesentlige funnene. Jeg har valgt å dele opp i tre «bokser»: Undervisning om begrepene, den praktiske gjennomføringen, og dokumentasjon/loggbok. Til slutt analyserer jeg og peker på sammenhenger. Som nevnt tidligere er det også her viktig å huske på anonymisering av elevene.

Undervisning om begrepene: Redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv

Jeg introduserte begrepene redesign og gjenbruk for elevene og hadde dialog med elevene om begrepene sett i et miljøperspektiv. Dette foregikk ved at jeg la førende spørsmål som; hva og hvordan gjør redesign og gjenbruk til ressursbesparende tiltak? Hvorfor er det bra for miljøet å bruke ting om igjen? Det var ikke så lett å få alle elevene med på samtalen, men det var noen av elevene som svarte gjentatte ganger.

Så gikk vi gjennom oppgaveteksten. Og så viste jeg frem eksempler av ferdige bøker som jeg hadde laget. Jeg beskrev bøkene med faglige kunst og håndverksbegreper som; komposisjon, kontraster, helhet osv. Jeg viste og frem noen av tapetrestene som elevene kunne bruke, og beskrev dem med positivt ladde ord. Responsen fra elevene var nok i hovedsak at de ønsket å komme i gang med det praktiske opplegget.

Praktisk gjennomføring

Elevene kikket gjennom tapetprøvene der ulike mønster, form og farge inspirerte dem. De prøvde ut ulike kombinasjoner for å finne det uttrykket de ønsket. De tok så vare på ulike prøver av tapet som de senere skulle ha med i loggen. Jeg gikk da rundt og veiledet elevene slik at de ikke bare valgte tapet med tegneseriefigurer og lignende, men at de prøvde å få et mer bevisst estetisk og kreativt uttrykk.

I slutten av første økt i undervisningsopplegget begynte en del av elevene på selve utformingen av boka. Selv om jeg hadde gått grundig gjennom fremgangsmåten av Japansk bokbinding i starten, så var det mange som trengte repetisjon og veiledning.

En utfordring som oppsto da elevene begynte å skjære til tapet for å dekke bokpappen, var å lage bokpermens format slik at det var nok av den valgte tapeten. Jeg veiledet, og sammen med elevene fant vi løsninger.

Andre undervisningsøkt, altså uka etter, repeterte vi både begrepene og fremgangsmåten ved bokbinding. En del av elevene startet med å sy sammen boka. Dette var for de fleste en stor utfordring. De fleste elevene trengte mye veiledning underveis for å sy sammen bokpermene med arkene. Mens noen av elevene tok utfordringen lettere og arbeidet mer selvstendig. For de elevene som så på oppgaven med størst utfordring la jeg opp veiledningen med å gå gjennom fremgangsmåten steg for steg.

Jeg prøvde å motivere underveis ved å si til elevene som syntes oppgaven var vanskelig, at dette skulle vi få til.

Under veiledning underveis kommenterte jeg de ulike tapetene elevene arbeida med og beskrev dem med positivt ladde ord som; teksturen på denne tapeten var spennende, mønsteret på denne var fin, glitteret i denne tapeten lyser opp, fargekontrastene her harmonerer, osv.

Etter hvert så jeg at en del av elevene valgte tapetrester som harmonerte med lite kontraster som var et av kriteriene i oppgaveteksten, og at boka skulle inneholde en komplementærfarge. Men da sa jeg at de kunne bruke ulik dekor etter hvert med en kontrastfarge, enten perler, knapper eller annet.

Vi ble ikke ferdige med det praktiske arbeidet med å lage bøkene i den andre uka i praksisen, så jeg sa at vi fikk fortsette å arbeide neste økt, selv om den var tiltenkt arbeid med logg.

Bilder av ferdige produkt

Arbeid med dokumentasjon/loggbok

I oppgaveteksten til undervisningsopplegget hadde jeg laget en «oppskrift på logg». Dette var tenkt som hjelp for både elevenes læring og for at jeg skulle få svar på problemstillingen min. Jeg hadde fem punkter i oppskriften som elevene skulle reflektere rundt. Se også side 2, vedlegg III.

Punktene var:

- Inspirasjon
- Eksperimentering av materialer og estetiske muligheter
- Praktisk kunnskap
- Estetisk kunnskap
- Refleksjonsspørsmål til begrepene redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv

Elevene har sett de to første punktene under ett. Her har alle, unntatt en elev sett på tapetenes farge, form og dekor som inspirasjon, og i tillegg limt inn små prøvelapper av tapetrester. En elev har skrevet at hennes inspirasjon kom fra naturen, og har valgt å bruke jordfarger og mye grønt.

Når det gjelder punktet om praktisk kunnskap har elevene kort og greit beskrevet fremgangsmåten med japansk bokbinding. Når det gjelder estetisk kunnskap har alle nevnt komplementærkontraster, men noen av elevene har og nevnt litt om valg av format på boka og hvorfor, og skrevet om tapet med dekor.

På det siste punktet hadde jeg skrevet fire spørsmål, for å legge føringer på hva elevene skulle reflektere om. Her vil jeg presentere direkte sitat fra loggen til to av elevene som var med i undervisningsopplegget. Sitatene får frem noen av de vesentlige funnene når det gjelder refleksjon rundt begrepene gjenbruk og redesign i et miljøperspektiv:

Elev 1: «Jeg syntes det er veldig miljøvennlig å gjenbruke, og det går an å øke verdien på ting ved å lage noe annet. Da kan du bruke den om, og om igjen.»

Elev 2: «Redesign og gjenbruk betyr at man bruker ting om igjen, istedenfor å kaste det. Det er miljøvennlig med gjenbruk fordi da slipper man å kaste å kjøpe, for kaster du mye må bossmennene brenne det, og fabrikkene forurenses med å produsere nytt. Gjenbruker du slipper du dette! Du kan øke verdien på noe som skal kastes med at du gjør det om til noe nyttig og pent, som å lage bok av tapetrester, trekke om og male gamle bord, stoler og andre møbler. Det kan bli minst like fint!»

Analyse og sammenhenger

Elevene trengte repetisjon av begrepsavklaringene gjennom hele undervisningsopplegget. I dialog om begrepene og sett i et miljøperspektiv, var det enkelte elever som var mer aktive på å svare på spørsmålene jeg stilte, og gjennom hele praksisperioden var det de samme elevene som svarte.

Elevene trengte veiledning underveis. Noe jeg bemerket meg var at det ofte var de samme elevene som trengte veiledning, mens andre arbeidet mer selvstendig, og likevel gjorde de ting riktig. Det var altså ulike nivå på hva hver enkelt elev kunne klare på egenhånd, og hva de kunne klare med hjelp av meg som mere kompetent.

I loggene elevene har skrevet har alle limt inn prøver av tapet. Mange av elevene har blitt inspirert av selve tapetenes form, farge og dekor. Og når det gjelder refleksjon rundt estetisk kunnskap har alle nevnt komplementærkontrast. Mange av elevene har og svart godt med sine egne ord på refleksjonsspørsmålene om å se gjenbruk og redesign i et miljøperspektiv.

Drøfting

Jeg vil nå ta for meg undervisning om begrepene: Redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv, elevenes praktiske arbeid med forkasta materiell, og elevenes arbeid med dokumentasjon/loggbok. Det er dette jeg har basert aksjonslæringen min på. Utifra det vil jeg drøfte hvordan undervisningsopplegget fungerte i lys av teori og tidligere forskning det er vist til tidligere i oppgaven.

Undervisning om begrepene: Redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv

Jeg la opp undervisningsopplegget etter sosiokulturell teori og Vygotskij. Og her bygger jeg på læring ved at kunnskap oppstår i et samspill mellom individet og det sosiale miljøet som Solerød (2012) har forklart. Både i samhandling med meg som lærer og sammen med de andre elevene kan den enkelte elev utvikle kunnskaper, ideer, holdninger og verdier. Den viktigste redskapen jeg da har er språket som kan uttrykke ideer og stille spørsmål, skape

begreper og kategorier for tenkning. Dette var jeg bevisst på å la derfor opp undervisningen slik jeg gjorde, med introduksjon av begrepene redesign og gjenbruk som en samtale mellom meg som lærer og elevene. Jeg brukte også dialog når vi snakket om redesign i et miljøperspektiv, for å forhåpentligvis få skape gode holdninger hos elevene. Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer og for at ord skaper holdninger, at hvis man ønsker å formidle at ting og materialer har verdi, må vi som lærer bruke positivt ladde ord som vil medvirke til å skape en positiv innstilling. Å bruke positivt ladde ord når det snakkes om gjenbruksmaterieill mener jeg er vært viktig, da formidler vi at ting og materialer har verdi.

I læreplanverket (Utdanningsdirektoratet, u.å.) står det under formål med valgfaget design og redesign at elevene skal både lære hver for seg men og i felleskap, og derfor passer det sosiokulturelle læringsperspektivet og inn her. Solerød (2012) skriver at Vygotskij mente at utvikling var en sosialisering inn i en sammenheng med samspill og handlinger i en kommunikasjonskontekst. For å få inn begrepene redesign og gjenbruk, og se hva begrepene betyr, og sett i sammenheng i et miljøperspektiv vil jeg tro at sosial samhandling og dialog med refleksjon styrt av meg som lærer vil være nyttig for elevenes læring. Fordi da får jeg satt fokus må at gjenbruk fører til mindre avfall. Bråten og Kvalheim (2014) argumenterer for at når ting gjenbrukes sparer vi miljøet for avfall og forurensning i forbindelse med nyproduksjon.

Jeg tror det er viktig å ha med gode eksempler å vise for å konkretisere, og vise den kvalitet av produktet som forventes av elevene. Jeg brukte faglige begreper innen kunst og håndverk for å beskrive materialene både på bøkene og når jeg viste frem tapetene de kunne velge å bruke til sin egen oppgave. Begrepene jeg brukte til å beskrive var for eksempel: Komposisjon, kontraster, helhet, balanse, osv. Da ser vi igjen hvor viktig språket er, som her for å få frem estetikken i materialer og produkt. Og som Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for; er at språket er den viktigste redskapen, og den største faktoren for læring.

Praktisk gjennomføring

Jeg valgte å ha praktisk arbeid som en del av undervisningsopplegget, både fordi det står i kompetansemåla og er en del av formålet med faget design og redesign, og fordi jeg tror at elevene gjennom å lage noe estetisk av forkasta materiell som både er nyttig og fint, vil de se at ting har en verdi. Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer for at elevene gjennom selv å arbeide med estetiske virkemidler kan få en økt trygghet på sine egne vurderinger av hva de opplever som fint. Som kan påvirke til mindre kjøpepress og lavere forbruk. Som igjen blir en mer miljøbevisst tankegang, som er det jeg ønsker å oppnå gjennom undervisningsopplegget.

En av utfordringene som oppsto underveis var å lage bokpermens format slik at det var nok av tapetet som elven hadde valgt å bruke. Dette problemet oppstår ofte når det er arbeid med redesign, når en skal utnytte og bruke de ressursene en har for hånd. Men det er da viktig at jeg som underviser veileder slik at elevene kan få brukt de tapetrestene de ønsker. Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer for at velger man *bruk* istede for *kast*, ser man verdien og mulighetene i tingene. Og det at elevene skal se verdien og mulighetene i materialene er en av de tingene jeg ønsket å oppnå.

Da elevene startet med å sy sammen boka viste det seg at for en del elever ble dette en stor utfordring. De fleste elevene trengte mye veiledning underveis for å sy sammen bokpermene med arkene. Mens noen av elevene tok utfordringen lettere og arbeidet mer selvstendig. Her så jeg tydelig eksempel på *den nærmeste utviklingssonen*. Solerød (2012) skriver at Vygotskij mente at utviklingssonen er avstanden mellom det individet kan prestere på egenhånd uten støtte, og det individet kan prestere med hjelp av en voksen eller mer kompetent, som her var meg som lærer og kunne veilede dem.

Under veiledningen med å sy sammen permene med ark inni, fortalte jeg steg for steg hvordan elevene skulle måle opp, lage mønster til hvor hullene til sømmen skulle være, og hvilken rekkefølge stingene skulle tas gjennom de ulike hullene. For noen av elevene var det viktig at jeg gikk strukturert igjennom fremgangsmåten med japansk bokbinding underveis for at de skulle få det til. Og selv om noen av elevene syntes oppgaven var vanskelig, klarte jeg å holde motivasjonen oppe, jeg sa ting som at: «dette skal vi få til sammen». Solerød (2012) skriver at når elevene skal prestere utover *den nærmeste utviklingssonen* kan læreren under veiledning peke på kritiske faktorer, lage strukturer, si hva som er lurt å gå i gang med først, og ikke minst holde motivasjon og arbeidsmoralen oppe.

Når jeg veiledet prøvde jeg å stille elevene spørsmål, gi hint og antydninger, ikke gi fullstendige forklaringer, men støtte opp under elevenes egne læringsforsøk. Dette kaller Vygotskij for støttende læringstillas, og Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at når læreren hjelper eleven til å nå utover sitt aktuelle utviklingsnivå når det gjelder å løse et problem eller utføre en handling, som her var teknikken med å sy sammen bokpermene i japansk bokbinding.

Jeg kjente ikke til elevenes nivå før jeg startet på undervisningsopplegget, så jeg måtte tilpasse meg etter elevene underveis. Lyngnes og Rismark (2009) argumenterer for at hvis elevene skal ta i bruk sin nærmeste utviklingssone er det viktig at læreren kjenner elevenes nivå, og arbeider ut fra det, og tilpasser til eleven. At jeg måtte tilpasse meg underveis tror jeg derfor kan ha vært noe negativt, ettersom jeg gjerne kunne utviklet elevene enda bedre om jeg kjente til deres nivå. Det at jeg ikke kjente elevene så godt kan også ha påvirket aksjonslæringen som metode. Postholm og Jacobsen (2012) argumenterer for at det er størst fordel om læreren kjenner elevenes historie og bakgrunn.

Det er også her under veiledning av det praktiske arbeidet, som nevnt tidligere, viktig å bruke positivt ladde ord når en snakker om materialene elevene arbeider med. Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer for at dersom man ønsker å formidle at ting og materialer har verdi, må man bruke positivt ladde ord som vil medvirke til å skape en positiv innstilling.

Jeg mener at i en formgivingsprosess er prosessen like viktig som produktet fordi det elevene skal oppnå er jo å utvikle seg og lære noe. Michl (2001) skriver derimot i artikkelen at produktet og resultatet er det viktigste, mens Bråten og Kvalbein (2014) mener det viktigste er selve prosessen.

Arbeid med dokumentasjon/loggbok

Å bruke loggbok i valgfaget design og redesign mener jeg er nyttig fordi elevene da får reflektert både når det gjelder å reflektere over det estetiske aspektet med produktet de lager, men og at de kan reflektere over redesign i et miljøperspektiv. Jeg tror også at dersom elevene reflekterer over det estetiske i et produkt de lager av forkasta materiell, vil det være med på å bidra til at de ser redesign som positivt i et miljøperspektiv. Borgenvik (2013) skriver i essay om loggbok at dokumentasjonsmappa er et verktøy til refleksjon, for å støtte elevens kreative, praktiske og estetiske kunnskapsutvikling. Hun skriver og at refleksjon underveis i prosessen gjør at en er oppmerksomt tilstede som fører til at man ser muligheter som oppstår underveis. Det at man ser muligheter som oppstår underveis blir et viktig eksempel på det tidligere

nevnte momentet med at elevene måtte tilpasse størrelsen på bokpermene etter hvor store tapetrestene var.

Når det gjelder det første punktet i *oppskrift på logg*, vil jeg tro at hadde blitt mere innholdsrikt om jeg gjerne hadde satt som kriterier i starten av oppgaven at elevene skulle kjenne til en eller flere kunstnere som bruker gjenbruksmateriell, og at jeg hadde satt av tid til skissearbeid. Men dette er noe jeg vil ta vare på som en av mine erfaringer å forandre på til videre undervisning. Når det gjelder andre punktet om eksperimentering har elevene fulgt oppskriften med å lime inn prøvelapper av tapetrest. Når det gjelder punktet: praktisk kunnskap, har elevene beskrevet fremgangsmåten på japansk bokbinding på en enkel og grei måte med sine egne ord. På fjerde punktet om estetisk kunnskap om farge, form og komposisjon, er det bare farge de har nevnt i loggene. Dette tror jeg har med at jeg skrev i oppgaveteksten at et av kriteriene var å ha med komplementærkontrast på boka. Og at de hadde kunnskap om hva komplementærkontrast er fra før. Når det gjelder å beskrive form og spesielt ordet komposisjon, tror jeg at elevene rett og slett ikke visste helt hva og hvordan de skulle reflektere rundt disse begrepene. Da kommer jeg og inn på det Postholm og Jacobsen (2012) sier om at det er best når en driver med aksjonslæring at en kjenner elevenes bakgrunn, og det gjorde ikke jeg i tilstrekkelig grad. Dersom jeg skulle gjennomført undervisningsopplegget en gang til ville et av tiltakene vært å gå gjennom alle begrepene i *Oppskrift for logg* i starten.

Elevene har svart godt på spørsmålene på det siste punktet i *oppskrift på logg*. Her nevner de både at gjennom redesign og gjenbruk får de forkasta materialene økt verdi, og at gjenbruk og redesign er ressursbesparende som er bra for miljøet. Dette er vesentlige funn i datamaterialet mitt som vil ha betydning for svar på problemstillingen min. Jeg tror at å lage føringer på hva man ønsker at elevene skal reflektere over i loggen, har betydning for graden av refleksjon og tema de reflekterer rundt. Dette vil kunne ha innvirkning på hva de blir bevisste på og lærer av. Borgevik (2013) sier og at det er viktig å tilpasse oppsettet til dokumentasjonsarbeidet/loggen til hver enkelt oppgave, for at jeg som lærer skal gi føringer med mål om å stimulere til refleksjon, som her i denne oppgaven hvor jeg vil at elevene skal setter ord på hva begrepene redesign og gjenbruk betyr, og ikke minst sette begrepene inn i et miljøperspektiv.

Michl (2001) skriver at produktet og resultatet er det viktigste, mens Bråten og Kvalbein (2014) mener det viktigste er selve prosessen, og utdyper dette ved å knytte det til at elevene

skal jobbe med holdninger. Her må jeg si at når det gjelder arbeid med valgfaget design og redesign er jeg enig med Bråten og Kvalbein om at prosessen er viktig for å skape gode holdninger om miljøet.

Prosesen i en formgivingsprosess er viktig både for Borgenvik (2013) og Nesse (2005), da kan elevene reflektere over det estetiske, som igjen med arbeid med redesign kan føre til at elevene ser verdien av at forkasta materiell blir noe de syntes er fint. Bråten og Kvalbein (2014) argumenterer for at elevene gjennom selv å arbeide med estetiske virkemidler kan få økt trygghet på sine egne vurderinger om hva de opplever som fint, som igjen påvirker synet på gjenbruk og redesign, og videre forbruk og miljø.

Konklusjon

Aksjonsforskning er egentlig en metode som brukes i større sammenhenger og over tid, men her i min bacheloroppgave har jeg brukt den til et bittelite forsøk der jeg ser på utvikling i egen praksis. Og ved å arbeide bevist og systematisk mener jeg at har gitt meg erfaringer som har utviklet min egen praksis.

Jeg startet med problemstillingen:

Hvordan arbeide med redesign for å styrke miljøbevisstheten hos elevene ved å gjennomføre et undervisningsopplegg der de skal lage bok av forkasta materiell?

Målet var å finne svar på dette spørsmålet. Det var ingen garanti for at jeg ville få de svarene jeg så for meg, og utfallet av forskningen kunne blitt et helt annet. Men etter min mening klarte jeg gjennom aksjonslæringen å svare på problemstillingen, ved å gjennomføre et undervisningsopplegg som la til rette for en god læringsprosess for elevene. Et undervisningsopplegg der det ble gjennomført dialog om redesign og gjenbruk i et miljøperspektiv, praktisk arbeid med forkasta materiell, og til slutt refleksjon ved hjelp av logg. Da oppnådde elevene formålet med valgfaget design og redesign. Som var at elevene skulle alene og i felleskap gjennom arbeid med gjenbruksmateriell bli mer miljøbevisste.

Å legge opp et undervisningsopplegg med et sosiokulturelt læringsperspektiv i valgfaget design og redesign ser ut til å fungere bra. Dette opplegget førte til at elevene reflekterte, som videre kan skape gode holdninger rundt miljøet.

Det sosiokulturelle læringsperspektivet mener jeg fungerer godt når det gjelder veiledning under det praktiske arbeidet med forkasta materiell, da kan jeg som lærer være et støttende læringsstilas for eleven, og hjelpe eleven til utvikle seg utover sin nærmeste utviklingszone.

Jeg ser det som nyttig at elevene i arbeid med redesign må lage logg til produktet, at dette brukes som et verktøy for refleksjon. Borgenvik (2013) skriver at det er viktig å lage forslag til hva loggen skal inneholde, og at oppsettet er et utgangspunkt som må tilpasses hver enkelt oppgave. Det erfarte jeg i dette undervisningsopplegget var særs viktig for å få oppnå formålet med valgfaget, slik at jeg kunne stille elevene spørsmål i logg-oppsettet som fikk dem bevisste og få dem til å reflektere rundt miljøet. Og som Nesse (2005) skriver: -bevisstgjøring er nøkkelbegrep for å forstå prosessen hvor målet er læring.

Prosesen er viktigere enn selve produktet elevene lager, selv om det er viktig at produktet er estetisk bra slik at elevene opplever at det forkasta materialet har blitt fint og at tingen har økt sin verdi. Så er refleksjonen rundt målet med redesign sett i et miljøperspektiv det aller viktigste.

Jeg vil ta med meg erfaringer fra undervisningsopplegget videre. Og tiltak jeg vil gjøre for å bedre undervisningsopplegget er å ha mer tid til opplegget. Jeg ville og ha presentert kunstnere som bruker gjenbruksmateriell som inspirasjon for elevene, og gjerne ha elevene med på å lage en utstilling av produktene sine som en fin avslutning på oppgaven.

Jeg mener at gjennom et undervisningsopplegg i valgfaget design og redesign, kan en påvirke til å styrke miljøbevissthet hos elevene.

Litteraturliste

Borgenvik, K. (2013). Hentet fra artikkelsamling på HSH.

<http://brage.bibsys.no/hsh/retrieve/2330/Rapport.pdf>

Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt En gjenbruksdidaktikk*. Bergen:

Fagbokforlaget.

Lyngsnes, K & Rismark, M. (2009). *Didaktisk arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Michl, J. (2001). On seeing design as redesign. Design Addict, Hentet 4. April 2014 fra:

www.designaddict.com/essais/michl.html

Nesse, E. (2005). *En studie av dokumentasjonens rolle i formgivingsprosessen*

(Mastergradsoppgave, Høgskolen i Telemark).

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2012). *Læreren med forskerblick Innføring i vitenskapelig*

metode for lærerstudenter. Kraistinsand: Høyskoleforlaget.

SNL, (u.å). *Store Norske Leksikon, Aksjonsforskning*. Hentet 17. April 2014 fra:

www.snl.no

Solerød, E. (2005). *Pedagogiske grunntanker i et dannelsesperspektiv*. Oslo:

Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2006, 1. Januar). *Fag og læreplaner*. Hentet 4. April 2014 fra:

<http://www.udir.no/Læreplaner/Grep/Modul/>

Vavik, R. & Haabesland, A. (2001). *Kunst og håndverk – hva og hvorfor*. Bergen:

Fagbokforlaget.

Vedlegg I

Eli Nesse Jacobsen
5568 Vikebygd
Grunnskulelærerstudent på 5-10 eller 1-7
Høgskolen Stord/Haugesund

Vikebygd 25.05.14

Til Rektor Øystein Viland
Håvåsen ungdomskole
5529 Haugesund

Forespørsel om deltakelse på undersøkelse

Jeg er 3. års lærerstudent ved Høgskolen Stord/Haugesund. Denne våren skal jeg gjennomføre en undersøkelse i forbindelse med min bacheloroppgave i pedagogikk og elevkunnskap. Jeg sender deg derfor en forespørsel om å få lov til å gjennomføre en undersøkelse blant elevene v/Håvåsen ungdomskole.

Temaet for oppgaven er «Oppnår elevene formålet med valgfaget *Design og redesign* som står i læreplanverket?» Dette ønsker jeg å skrive om for å få tak i noe om læringsutbytte i faget. Jeg vil gjennomføre et undervisningsopplegg med elevene som har Design/redesign i 9. klasse, og observere om de oppnår målet om å bli mer miljøbevisste av å se mulighetene av bruk av gjenbruksmaterialer.

Det er frivillig å delta.

Datamaterialet jeg innhenter i undersøkelsen kommer bare til å bli brukt i arbeidet med bacheloroppgaven der jeg vil analysere funnene/datamaterialet og sammenligne resultatene med annen forskning på område og pedagogisk/fagdidaktisk teori.

Jeg er gjennom høgskolen underlagt taushetsplikten og all informasjon som blir samlet inn gjennom denne undersøkelsen vil behandles konfidensielt og anonymt og vil bli makulert etter at materialet er analysert og oppgaven er levert.

Om du har noen spørsmål om undersøkelsen, kan du ta kontakt med undertegnende på mail: elinesse@live.no og/eller mobil: 98406777

Mvh

Eli Nesse Jacobsen

Vedlegg II

Informasjon til foresatte

Jeg er en student som går 3. året på grunnskolelærerutdanning på HSH, Rommetveit. I uke 6,7 og 8 skal jeg være i praksis i 8.,9. og 10.trinn på Håvåsen ungdomskole.

Dette semesteret skal jeg skrive en bacheloroppgave i pedagogikk og elevkunnskap med fordyping i valgfaget *Design og redesign*.

Temaet for bacheloroppgaven er læringsutbytte i valgfaget: *Design og redesign*.

Jeg vil i løpet av praksisperioden nytte observasjon for å få inn data om dette. Alle data blir behandlet konfidensielt, ingen navn eller kjennetegn på elevane vil bli brukt.

Dette er frivillig, og dersom en ikke vil ha barnet sitt med på dette, ta kontakt med kontaktlærer.

Dersom dere ønsker mer informasjon kan dere ta kontakt med undertegna.

Med vennlig hilsen

Eli Nesse Jacobsen

Mail adresse:

elinesse@live.no

Vedlegg III

Bokbinding i valgfaget *design & redesign*

Hva er Redesign/gjenbruk?

Gjenbruk, betyr at ting som er blitt overflødige/ unødvendige brukes på nytt i stedet for å kastes. Nesten all slags produkter kan gjenbrukes; klær, møbler, bygningsmaterialer med mer. Gjenbruk er trinn to i avfallshierarkiet, og en svært energi- og ressursbesparende måte å bli kvitt avfall på sett fra et miljøsynspunkt.

-Ingenting er søppel før det kastes!

Oppgavetekst:

«*Bruk om igjen!*»

-Vi skal binde bok av gjenbruksmaterialer med japansk bokbinding som teknikk.

Kriterier:

- Bind ei bok av gjenbruksmaterialer
- Det skal være en komplimenterkontrast i dekoren.
- Lage en *Logg* der en dokumenterer og vurderer egen skapende prosess, og vise praktisk ferdighet.

Fremgangsmåte ved japansk bokbinding:

1. Riv (ved hjelp av linjel) eller skjær arkene i den størrelsen du vil ha dem.
2. Skjær til bokpapp til fremside og bakside. For at en skal kunne bla i boka må pappen til fremsida og baksida deles i to. Fremsiden og baksiden må være litt større enn arkene inni boka, slik at pappen kommer utenfor.
3. Lim de to delene med bokpapp på tapetrester eller tekstil med litt mellomrom.
4. Klipp av hjørnene og ta lim på baksiden og fold stoffet fint rundt hjørnet.
5. Klipp ut en ny del av tapet eller tekstil som er litt mindre enn boka, og lim denne delen på baksida.
6. Lag hull til sømmen i bokpappen og arkene.
7. Sy sammen boka med tråd. Når du måler opp lengden på tråden skal den være 8 ganger lenger enn høyden på boka.

Oppskrift på *Logg*:

1. Inspirasjon: Idemyldring, skriv litt notater, gjerne noen skisser/bilder.
2. Eksperimenter med materialer og estetiske muligheter, sett sammen ulike tapeter/tekstiler.
3. Praktisk kunnskap: Beskriv kort hvordan du utfører teknikken; Japansk bokbinding.
4. Estetisk kunnskap: Si noe om Farge, form og komposisjon.
5. Refleksjon: Hva var du fornøyd med, hva ville du ha gjort annerledes? Hva betyr Redesign/gjenbruk? Hva vil du si om at det er miljøvennlig med gjenbruk? Går det an å øke verdien på ting som skal kastes ved å lage noe annet?

Lykke til alle sammen, og kos dere med oppgaven!

Hilsen student Eli